

Yereli incelemek etnolojinin temel özelliğidir. Yerelden başlar ve bu bağlamda yukarda alınan kararların yerelde ne oranda ve nasıl hayata geçtiğini de açıklığa kavuşturur.

Leninist parti ilkelerini ve illegalitenin zorunluluğunu hepimiz biliyoruz. Sosyalist harekette –Aybar’ın partisi dışında- bunu kabul etmeyen yoktur denilebilir. Bizdeki şartların gereği olarak TİP ve TSİP gibi açık partilerin bile gizli yanları vardı ve bunlar gerektiğinde devreye sokulurdu.

Leninist parti teorisine ve parti merkezlerince illegaliteyle ilgili olarak alınmış sayısız karara karşın sosyalist harekette bu özelliğin oldukça yetersiz düzeyde hayata geçtiği söylenebilir. Çok sayıda örgütte neredeyse dernek örgütlenmesi egemendi, çok sayıda kişi fazlasıyla bilgi sahibiydi. Bu durum özellikle yerel düzeyde geçerliydi ama sıkça bölgesel düzeye de yükseliyordu.

Kahve kültürünün yaygın olduğu bir toplumuz ve bu özellik kaçınılmaz olarak sosyalist harekette de kendisini gösterir. İnsanlar bildiklerini sürekli olarak birbirlerine aktarırlar, aktardıklarından da başkalarına gider. Bu aktarılanların tamamının doğru olduğu söylenemez ama dörtte biri bile doğru olsa illegalite görünümü altında legalleşme ileri boyutlara ulaşır.

İki örnek vereceğim. İlki merkezde alınan kararın bölgelere yansımalarıyla ilgilidir.

1982 yılında kurulan FKBDC (Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi) Avrupa’da BİRKOM (Birlik Komitesi) adıyla faaliyet gösteriyordu. FKBDC üyesi olan PKK buradaki çalışmalara hemen hiç katılmıyordu. Etkin örgütler Avrupa’da Devrimci İşçi adını kullanan Devrimci Yol, TKEP ve İşçinin Sesi idi, SVP (Sosyalist Vatan Partisi) de bir oranda vardı.

Almanya’da TKEP yapısı yeni kurulduğu için sadece BİRKOM’un merkez düzeydeki toplantılarına değil, bazı bölgelerdeki toplantılara da katılıyordum. Bu bölgede faaliyet yürüten arkadaşlarla birlikte toplantıya katılır, ardından değerlendirme yapardık. Toplantılardaki tutum

Sosyalist harekette illegalite ve etnoloji

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Perşembe, 13 Şubat 2020 01:37 -

konusunda hemen hiç tecrübeleri yoktu.

Hannover’de katıldığım yerel bir toplantıda duyduklarım karşısında hayret etmiştim. Merkez toplantıda böyle konuşulmamıştı. Orada karar alıyorduk ama bir bölgeye farklı yansıyor. Yansıyan karar bambaşka bir içeriğe sahip değildi ama farklıydı. Bölgedeki insanlar iletilen kararı kendi anlayışlarınca yorumluyor ve uyguluyordu. Bunun sadece bir bölgeye özgü olduğunu sanmıyorum.

İkinci örnek illegaliteye dikkat edilmesi konusunda merkez komitesinin sayısız genelge yayınladığı TKEP ile ilgilidir. Herkesin çocukluktan beri birbirini tanıdığı yereldeki militanlar değişik nedenlerle şu veya bu bölgeye dağılınca, bir kesimi ülke dışına çıkmak zorunda kalınca aralarındaki bağlantı kesilmiyordu. Yerelde illegalite kurulması neredeyse mümkün değildi. Küçük yer, yıllardan beri birbirini tanıyan kadrolar arasındaki yakın ilişkiye sürekli konuşarak bilgi aktarımı da eklenince, gizli olması gereken bilgiler bile fazlasıyla yayılıyordu.

Bu durum diğer örgütlerde de yaklaşık aynıdır.

Avrupa’da partinin Türkiye’de örgütlü olduğu alandan ileri bir sempatizan gelmiş diyelim; kişiyle ilgili daha ayrıntılı bilgiye ihtiyaç bulunuyor. Bunun resmi yolu, merkez düzeydeki iletişim kanalını kullanarak, telefonla değil mektupla, konuyla görevli kişiden bilgi almaktır. Sadece kendinizin bildiği adrese yazarsınız, o kişi ilgili bölgeyle bağlantı kurar, bilgiyi alır ve yine aynı yoldan size iletir. Bu da yaklaşık bir buçuk ay kadar sürer.

Aynı bilgiyi o bölgeden gelmiş Avrupa’da bulunan bir parti üyesine hatta ileri sempatizana sorarsanız, size birkaç günde o bölgenin sorumlusundan gerekli bilgiyi iletir. O bölgeden gelenlerin hepsi oradaki sorumlu kimdir, nasıl ulaşılır, bilir. Aralarında sürekli ilişki vardır, telefonda üstü kapalı olsa da konuşurlar ve konuşurlar. O bölgedeki sorunları siz bilmeyebilirsiniz ve bilmeniz de gerekmez ama onlar bilir.

Yoğun çaba harcanmasına ve genelgeler yayınlanmasına rağmen bu tür ilişki engellenememiştir. Merkezin resmîyet dışı ilişkilerden hızlı bilgi alması da yaygın örnekti; genelge de bir türlü yazılır ama başka türlü yapılırdı.

Sosyalist harekette illegalite ve etnoloji

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Perşembe, 13 Şubat 2020 01:37 -

Bunun başka illegal örgütlerde farklı olduğunu sanmıyorum.

Adını vermeyeyim, Türkiye’de legal yayın faaliyetiyle görevli bir arkadaş kendisine değişik nedenlerle telefon edenlerin “yoldaş” hitabından rahatsızdı. Telefonda sürekli olarak “bey” diye hitap ederdim ama bu istisnaydı.

Yıl 1988, Emek Dünyası adlı aylık ilk legal yayın organı yayınlanıyor. Avrupa dağıtımıyla ilgili olarak telefon ettim. Farklı ülkelere gelen toplam sayı bin tane ve tükendi. Karşılıklı olarak “siz”li hitap tarzıyla konuşuyoruz.

“Orada bu kadar gideceğini düşünmemiştik.”

“İlk sayıdır, sonra biraz azalabilir. Fazla buluyorsanız şimdiden azaltalım.”

“Yok öyle demek istemedim.”

Yerelin özelliklerini dikkate almadan yukarda alınan kararların tabanda uygulanması genellikle pozitif sonuç vermezdi. Bunu Afganistan örneğinde görmek mümkündür.

Kızıl Ordu Afganistan’a girdikten sonra ADHP (Afganistan Demokrat Halk Partisi) ile olumlu uygulamalara yöneldiler: toprak reformu yaptılar, tefeciliği yasakladılar, kız çocuklarının okula gitmesini sağladılar. Bu uygulamaların ardından Kızıl Ordu ve ADHP birkaç büyük kentin dışında etkinlik kuramadı; kırsal alanda 1980’li yıllarda Mücahitler adını taşıyanlar egemendi, Taliban buradan doğacaktı. İslamiyetin Afganistan’daki etkinliği o derecedeydi ki, Türkiye bugünkü durumuyla bile ileri derecede laik ülke sayılır.

Kızıl Ordu sarp dağlarla dolu kırsal alandaki çatışmalarda zorlanıyordu. Savaş helikopterleri kullanıyorlardı ama ABD Mücahitlere yerden havaya tek kişi tarafından kullanılabilen Stringer füzeleri verince hava etkinliği sona erecekti. Birkaç yıl sonra Afganistan Kızıl Ordu’nun Vietnam’ı olacaktı.

Sosyalist harekette illegalite ve etnoloji

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Perşembe, 13 Şubat 2020 01:37 -

Ülkeye gireriz, halkın çıkarına olduğunu düşündüğümüz işler yaparız ve halk bizi destekler; diye düşünülüyordu ama her yerde böyle olmuyor. Rakibi az tanıyor, yereli bilmiyorlardı.

Etnolojik inceleme yaparak yereli daha iyi tanısalar mı durum farklı olabilirdi ama zaman yoktu. Afganistan ordusu darbeyle kralı devirmişti ama Mücahitlerle başa çıkamıyor, kırsal alanda etkinlik kuramıyordu. ADHP de Kızıl Ordu'yu çağıracaktı.

Yerel yeterince bilinmeden ya da biliniyor sanılarak harekete geçildiğinde; yukarıda alınan kararlar, inanılan varsayımlar başka türlü gerçekleşiyor. Bunun iki bilinen örneği Che'nin Kongo ve Bolivya deneyimleridir.

Reel sosyalist ülkelerde aynı durum kendisini başka türlü gösterir. Burada partinin yerel hakkında esaslı bilgisi bulunmakla birlikte toplumun yıllardan beri süregelen kültürel özellikleri dikkate alınmadığında, merkezin kararları yerelin prizmasından geçerek ve değişerek hayata geçecektir.